

2020

ARCHEOLOGIENOTA

't Hoge te Kortrijk (West-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 617

Boris Horemans

David Janssens

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 617

Archeologienota 't Hoge te Kortrijk (West-Vlaanderen).

BORIS HOREMANS & DAVID JANSSENS

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2020
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

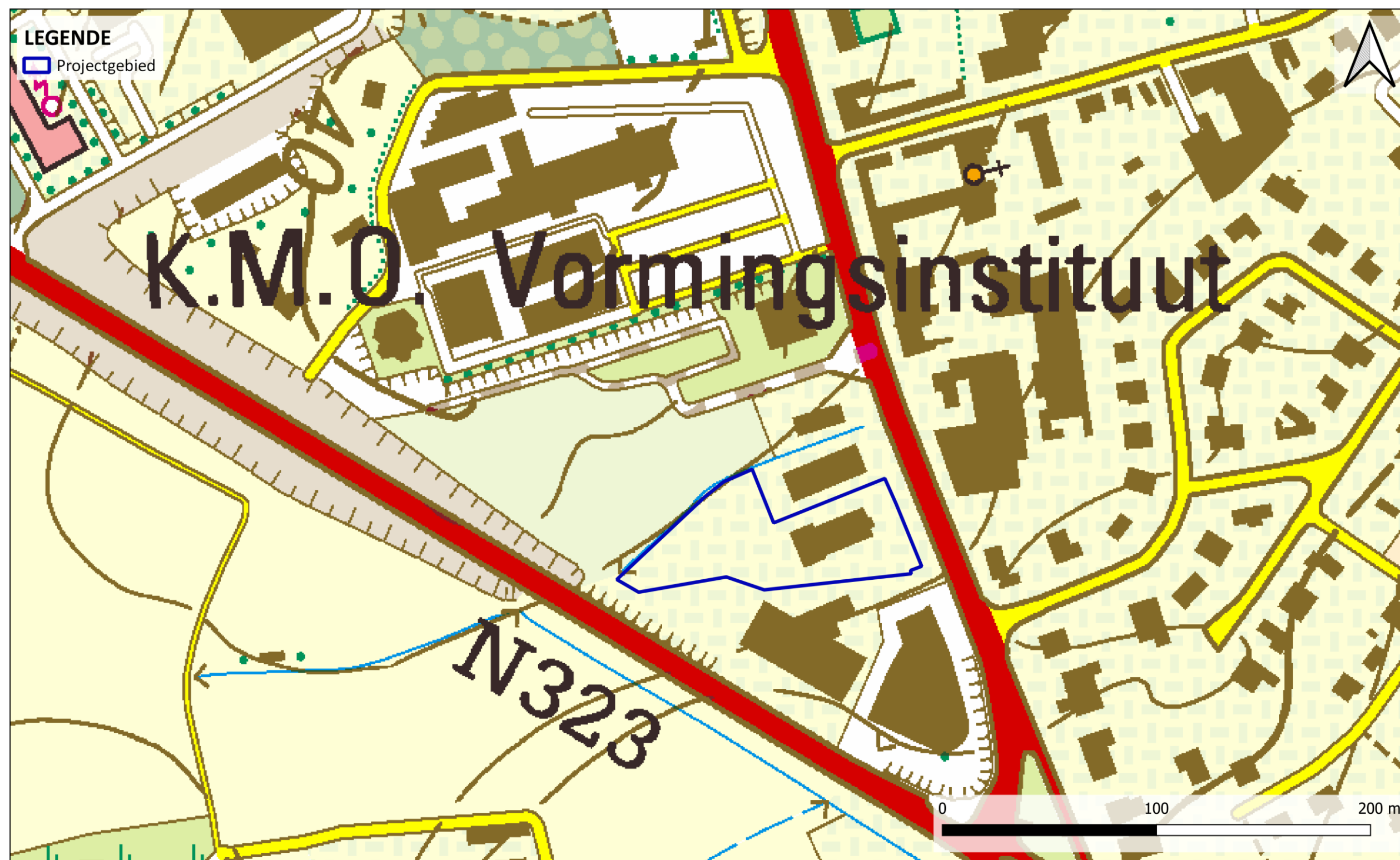
Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 12 -
3	Assessmentrapport.....	- 17 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 17 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 19 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 19 -
3.2.2	Quartaair geologisch	- 20 -
3.2.3	Bodem	- 21 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 21 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 23 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 24 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 25 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 27 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 27 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 28 -
3.3.2.1	Kaart van Fricx	- 28 -
3.3.2.2	Kaart van Villaret (1745-1748)	- 31 -
3.3.2.1	Kaart van Ferraris (1771-1778).....	- 32 -
3.3.2.2	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 33 -
3.3.2.3	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 35 -
3.3.2.4	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 36 -
3.3.1	Luchtfoto 1971	- 37 -
3.3.2	Luchtfoto 1979-1990	- 38 -

3.3.3	Luchtfoto van 2018.....	- 39 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 40 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	- 40 -
3.4.2	CAI Indicatoren	- 41 -
4	Besluit	- 45 -
5	Bibliografie.....	- 47 -
6	Lijst van figuren	- 49 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2020I14
Site	Kortrijk – 't Hoge
Projectsigle ADEDE	KOR-HOG
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerken	Afbraak bestaand gebouw en bouw van twee nieuwe gebouwen.
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Boris Horemans, 2020, Archeologienota 't Hoge te Kortrijk (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 617, Gent.
Grootte projectgebied	± 4.800m ²
Periode uitvoering	September 2020
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Bebouwing en verharding, zie kaart p. 9

Kortrijk - 't Hoge
projectcode OE: 2020I14

aangemaakt: 1 september 2020
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

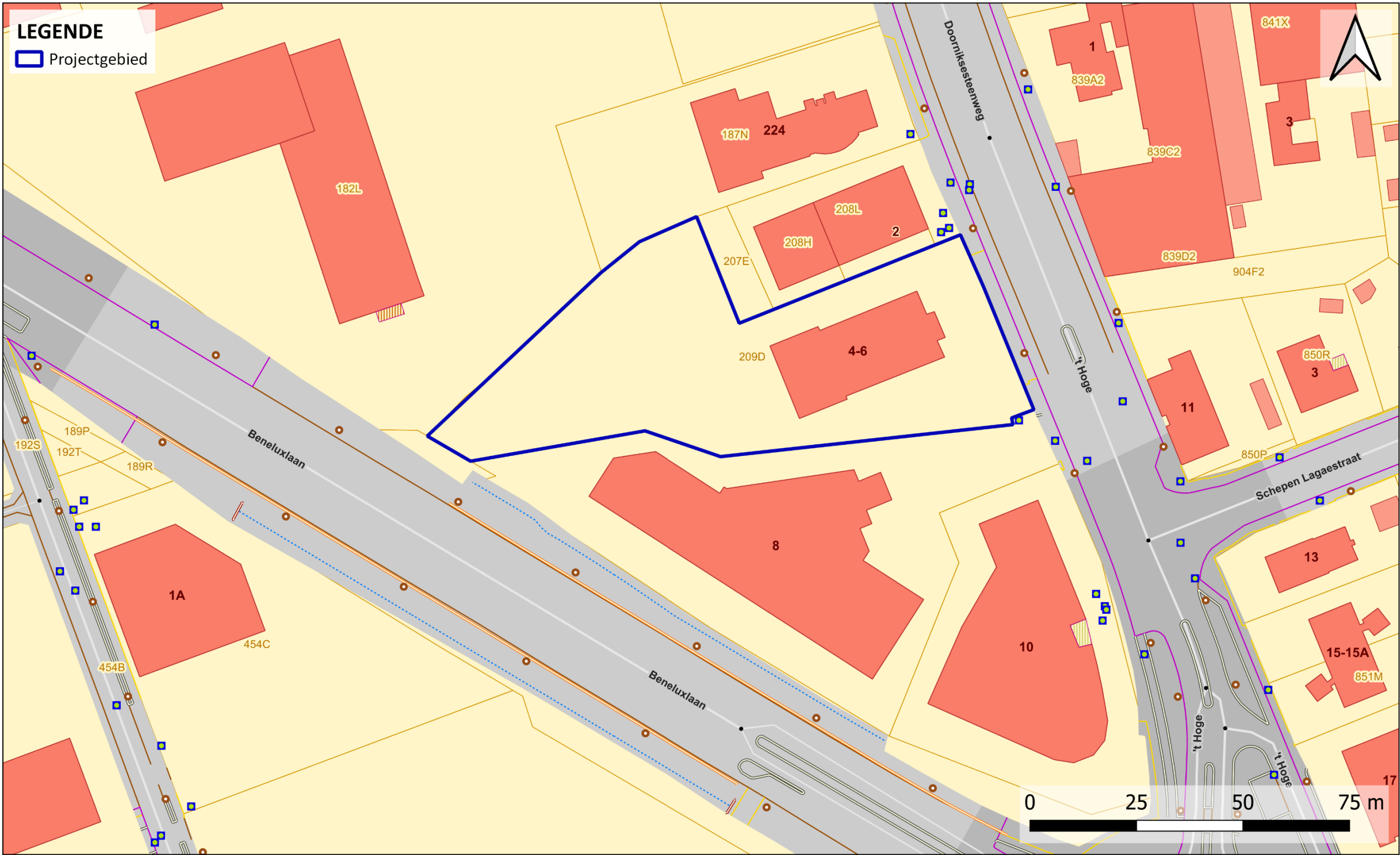

Kortrijk - 't Hoge
projectcode OE: 2020I14

aangemaakt: 1 september 2020
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

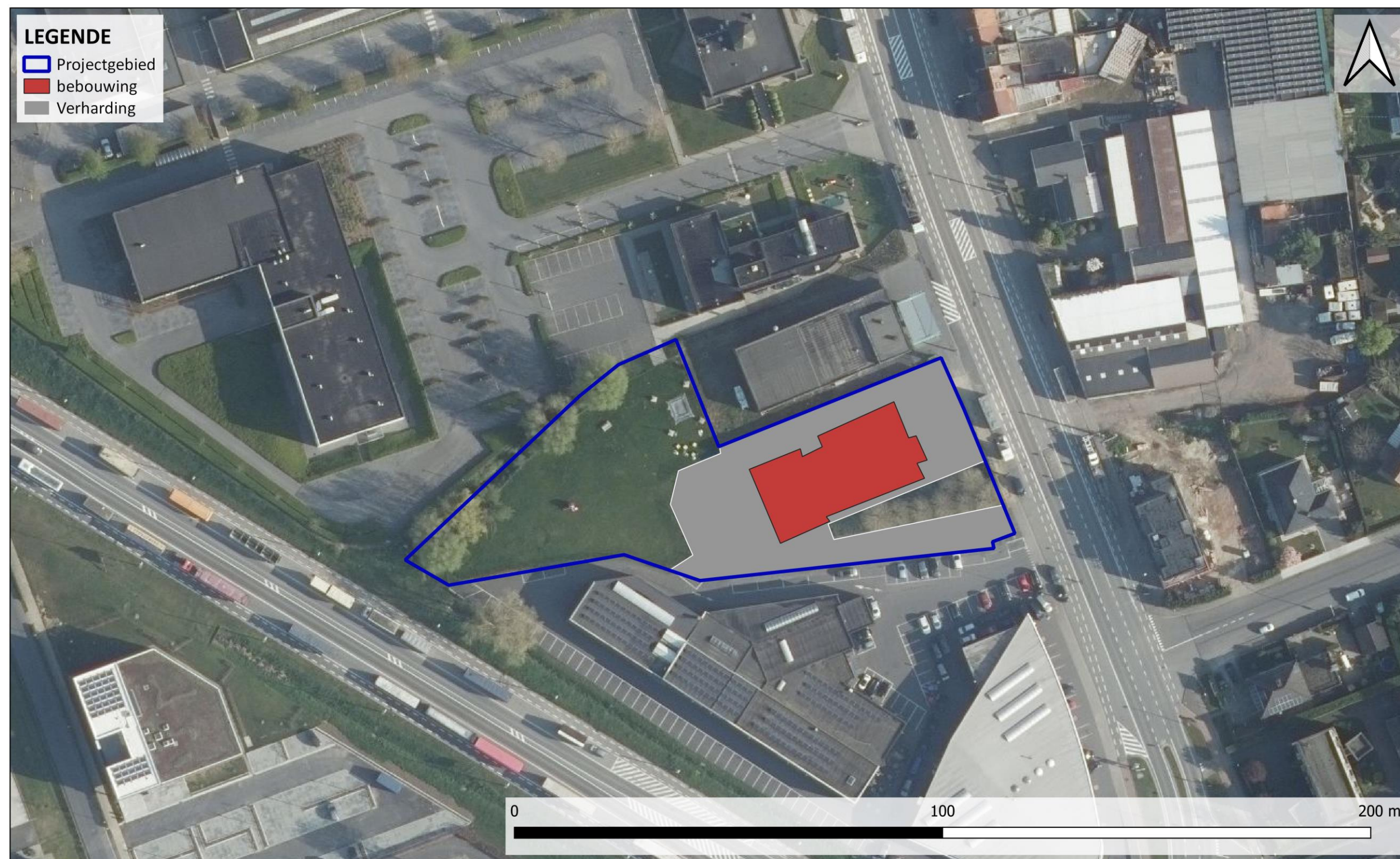

Kortrijk - 't Hoge
 projectcode OE: 2020I14

aangemaakt: 1 september 2020
 bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

Kortrijk - 't Hoge
projectcode OE: 2020I14

aangemaakt: 1 september 2020
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Wel werden in de omgeving verschillende archeologische (voor)onderzoeken uitgevoerd. Deze worden besproken in het assessment.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handeling waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied is momenteel grotendeels onbebouwd. In het westen van het projectgebied staat een bedrijfsgebouw dat volledig omzoomd wordt met verharding.

2.5 Beschrijving geplande werken

De geplande werken omvatten de afbraak van het bestaande gebouw en het opbreken van de verharding. Vervolgens worden er op het terrein twee nieuwe bedrijfsgebouwen opgetrokken. Beide gebouwen zullen een totale oppervlakte van zo'n 600m² hebben. Voor deze gebouwen worden diepteingrepen voorzien tot 1,5m onder het maaiveld. Lokaal zal in beide gebouwen nog dieper gegaan worden voor de aanleg van een liftput. Gezien de instabiliteit op het terrein wordt er in het reeds uitgevoerde sonderingsverslag in het kader van de bodemstabiliteit aangeraden om niet te werken met een klassieke fundering, maar met paalfunderingen tot 15m diep. Over de precieze aard van de fundering bestaat echter nog geen duidelijkheid daar deze door de stabiliteitsingenieur nog berekend dient te worden.¹ Momenteel wordt voor het gebouw 't Hoge uitgegaan van een algemene funderingsplaat + vorstranden met aanzetpeil +/- 1m onder nulpas. Lokaal dieper voor liftput. Deze wordt opgebouwd op een paalfundering met diepte van 15m.²

Het gebouw Benelux zal worden gefundeerd door middel van een algemene funderingsplaat rekening houdend met 50cm buitenafwerking bovenop de funderingsbalken: aanzet +/- 1.30m onder nulpas, lokaal dieper voor liftput. Deze wordt opgebouwd op een paalfundering met diepte van 15m.³

Op het projectgebied wordt ook een fietsenstalling aangelegd, met een totale oppervlakte van zo'n 50m².

Een verharding in het kader van nieuw aan te leggen wegenis van in totaal zo'n 1.400m² zal worden voorzien. Daarnaast worden 84 parkeerplaatsen voorzien, waarvan 18 overdekte parkeerplaatsen in het meest westelijke gebouw.

In de rest van het projectgebied wordt aangelegd als groenzone.

2.6 Randvoorwaarden

Alvorens verder archeologisch onderzoek te kunnen uitvoeren, dient de bestaande bebouwing en verharding verwijderd te worden. Dit bureauonderzoek wordt daarom uitgesteld via uitgesteld traject.

¹ Informatie medegedeeld door de opdrachtgever.

² Idem

³ Idem

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Fricx, 1704-1712/1727
 - Kaart van Villaret, 1745-1748
 - Kaart van Ferraris, 1777

- Atlas der Buurtwegen, 1840
- Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
- Kaart van Popp, 1842-1879
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

KORTRIJK, 4de afdeling

Sectie D

Perceelnummer 209D

OPMETINGSPLAN: 'tHoge 6

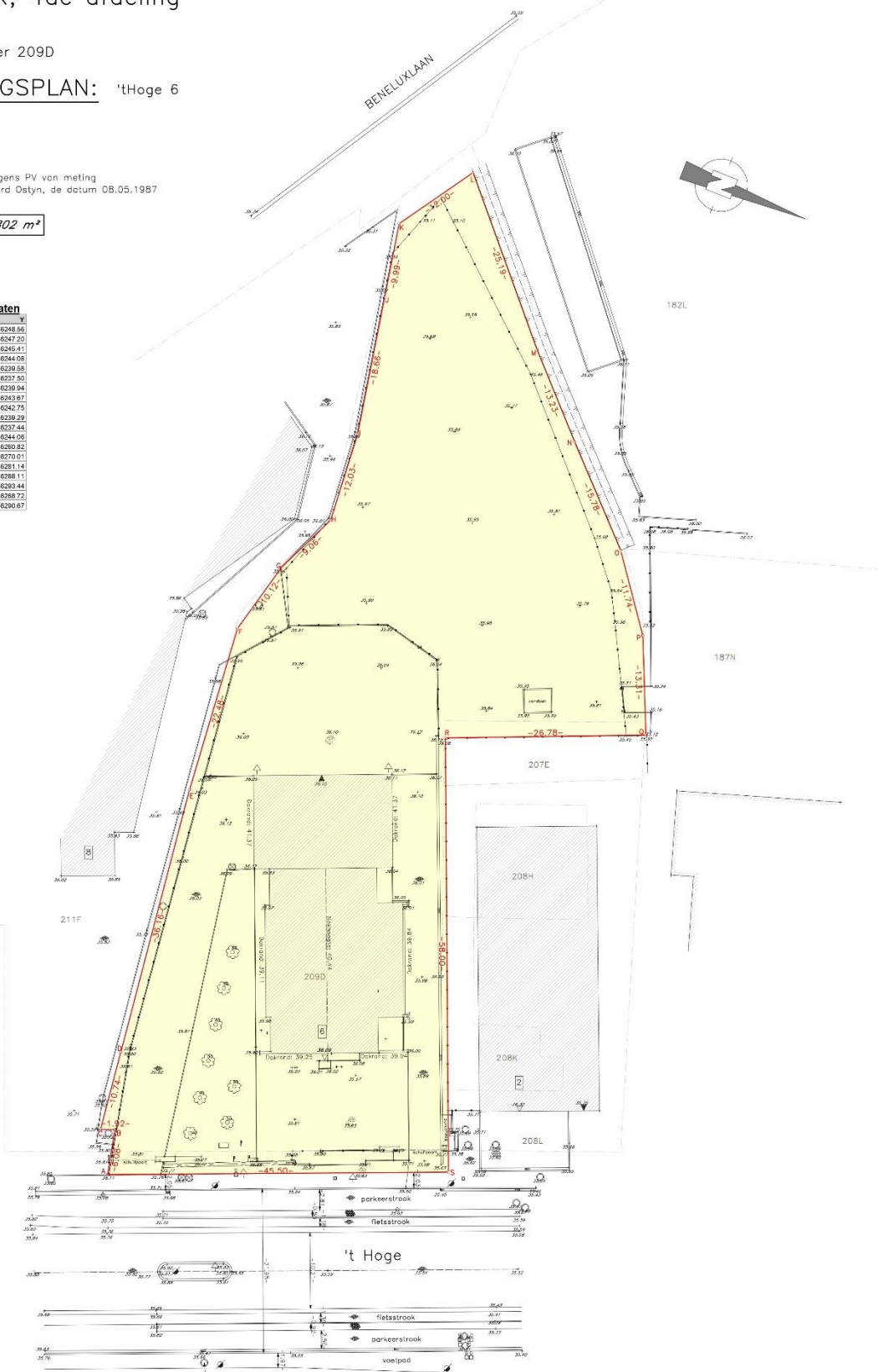
Schaal : 1/250

Grenzen bepaald volgens PV van meting van landmeter Bernard Ostyn, de datum 08.05.1987

Oppervlakte= 4802 m²

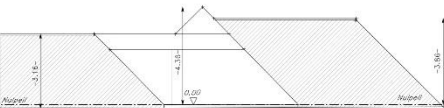
Grenspunten in Lambert-coördinaten

Nr	X	Y
A	73504.94	166248.66
B	73499.01	166247.20
C	73496.74	166245.41
D	73499.08	166244.06
E	73453.20	166238.58
F	73430.82	166237.50
G	73420.99	166236.94
H	73412.74	166243.87
I	73400.74	166242.75
J	73382.41	166238.29
K	73372.59	166237.44
L	73362.58	166244.06
M	73381.39	166230.82
N	73390.90	166270.01
O	73402.09	166281.14
P	73411.53	166288.11
Q	73423.73	166293.44
R	73434.03	166288.72
S	73487.72	166290.67

Aanzicht voorgevel

Schaal: 1/100

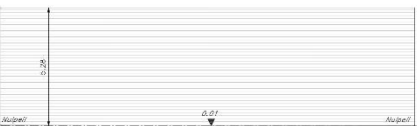
Gabariet rechter zijgevel

Schaal: 1/100

Aanzicht achtergevel

Schaal: 1/100

Gabariet linker zijgevel

Schaal: 1/100

Legende:

- 21.14 : Gemeten punt met hoogte

✚ : Meetnagel

≡ : Watersliker

○ : Rond deksel

⊙ : Vierkant deksel

⊗ : Trekout

□ : Katafotopaal

f : Vlaggenmast

⚡ : Sleutelmond water

⚡ : Sleutelmond gas

⚡ : Verlichtingspaal

⚡ : Verkeersbord

⚡ : Loofboom met stamdiameter

⚡ : Elektricitetskast

⚡ : Publiciteitsbord

⚡ : Aansluiting proximus
- ▽ : Dorpel deur

▽ : Dorpel poort

⬇ : KWS-verharding

⬇ : Betonverharding

⬇ : Verharding klinkers rechthoekig

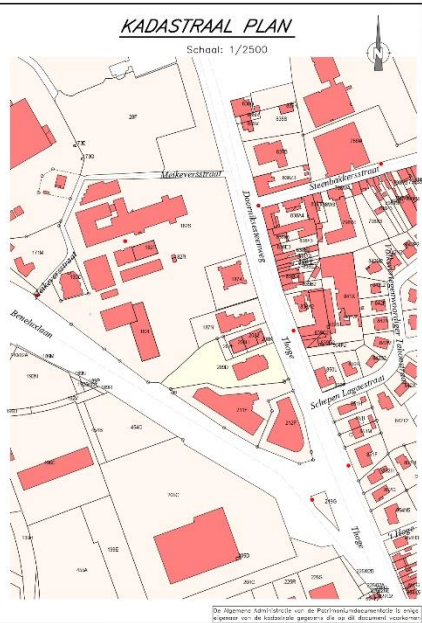
⬇ : Steenslag

⬇ : Afsluiting gladde draad

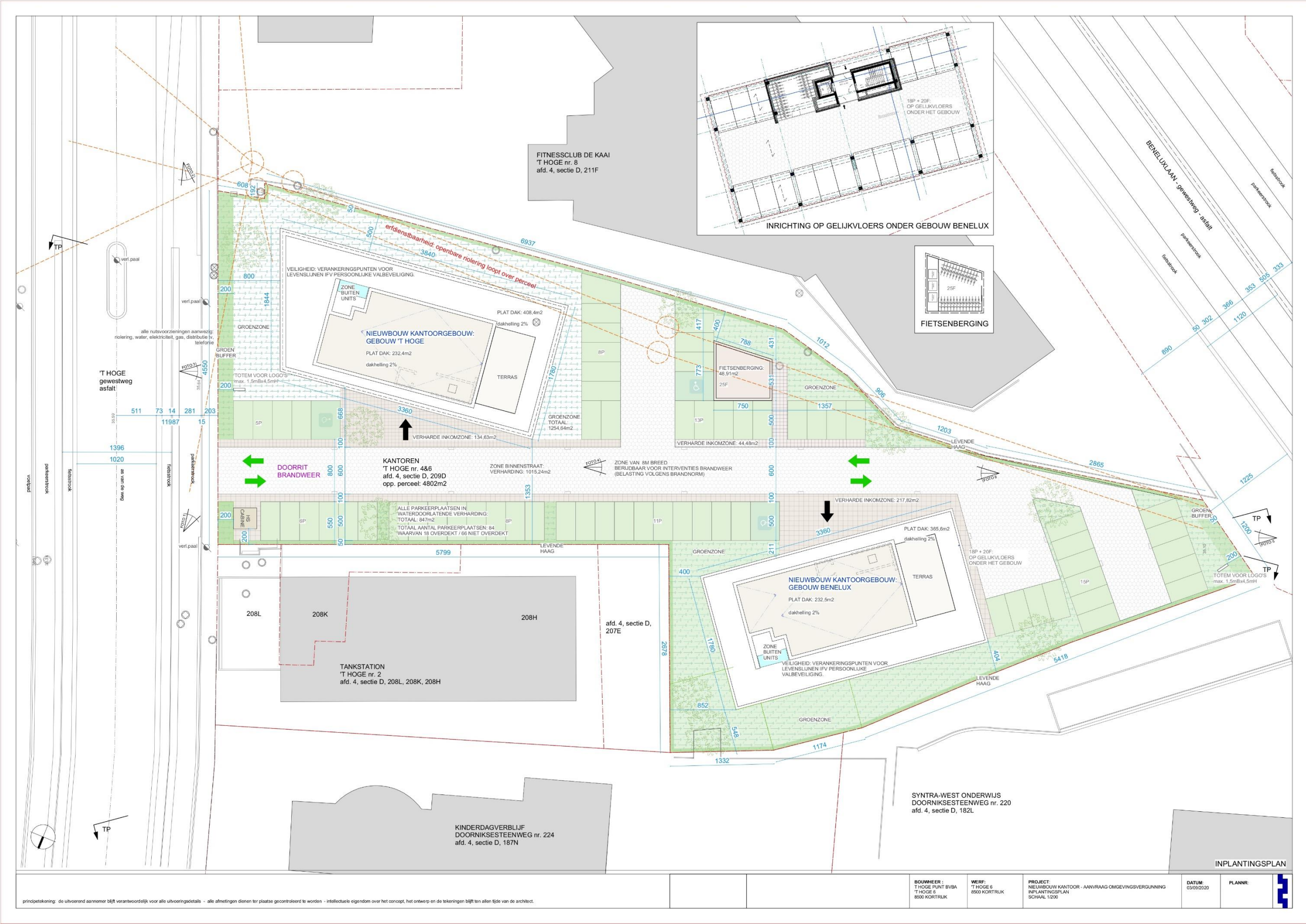
⬇ : Haag

⬇ : Perceelsgrenzen, hoekpunten gekend in Lambert-coördinaten

⬇ : Kadastrale perceelsgrens, geprojecteerd uit het digitale kadasterplan

Provincie:	WEST-VLAANDEREN
Stad:	KORTRIJK
Kadastrale ligging:	KORTRIJK 4de afdeling Sectie D Perceel nummer 209D
't Hoge 6, 8500 Kortrijk OPMETINGSPLAN: Van de bestaande toestand van een bebouwd perceel met het oog op een nieuw project	
Opgemaakt door : LANDMEETKANTOOR KOEN ROELANDT bvba landmeter-expert Len 040700 Overheulestraat 206 8550 Weveigem tel. 056/50.42.81	
Datum: 11 september 2018	Schaal : 1/250

GEBOUW 'T HOGE DWARSE SNEDE

	BOUWHEER : T HOGE PUNT BVBA 'T HOGE 6 8500 KORTRIJK	ARCHITECT: KLARTE ARCHITECTEN BV DEKEN DEGRYSELAAN 15 - 8500 KORTRIJK INFO@KLARTE.BE / T: 056 98 04 64	PROJECT: AANVRAAG OMGEVINGSVERGUNNING 'T HOGE 6 - 8500 KORTRIJK BOUWEN VAN EEN NIEUWBOUW KANTOORGEBOUW	PLAN: 1/100	DATUM: 03/09/2020	PLANNR:
--	---	--	---	---------------------------	-----------------------------	----------------

principekening: de uitvoerend aannemer blijft verantwoordelijk voor alle uitvoeringsdetails - alle afmetingen dienen ter plaatse gecontroleerd te worden - intellectuele eigendom over het concept, het ontwerp en de tekeningen blijft ten allen tijde van de architect.

3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het projectgebied bevindt zich in Kortrijk, in het Zuiden van de provincie West-Vlaanderen. Bodemkundig kan het ondergebracht worden in de Vlaamse Zandleemstreek, die de overgang maakt tussen de zanderige gronden in het noorden van Vlaanderen en de zuidelijker gelegen leemgronden. In het landschap is een golvend reliëf waar te nemen, met niveauverschillen tot 30 meter. In geomorfologisch opzicht bevindt het projectgebied zich in de vallei van de Leie, die een uitloper is van de Vlaamse vallei.

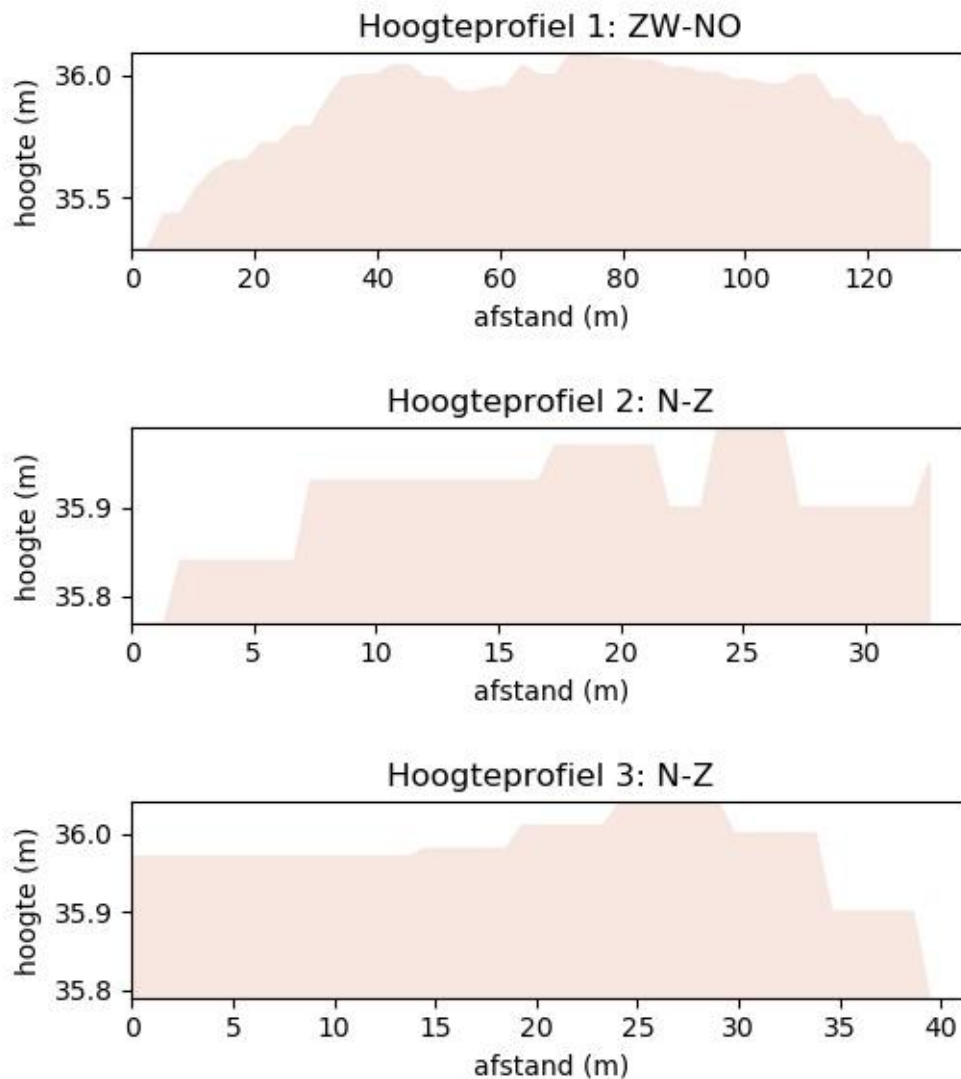
Het terrein bevindt zich op ca. 35,5m TAW en is relatief vlak te noemen. Hoewel de hoogteverschillen op het terrein inderdaad minimaal te noemen zijn, valt wel op dat deze vaak bruusk zijn. Dit doet een zekere bodemverstoring vermoeden.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Op de Tertiair geologische kaart wordt het projectgebied gekarteerd als behorende tot de **Formatie van Kortrijk**. Binnen deze formatie behoort het projectgebied tot het **Lid van Aalbeke**. Het betreft een donkergrijze tot blauwe klei, die rijk is aan glimmers. Het uiterste westen van het projectgebied valt onder het **Lid van Moen**. Dit is een grijze klei tot silt bodem, doorgaan rijk aan nummulieten.

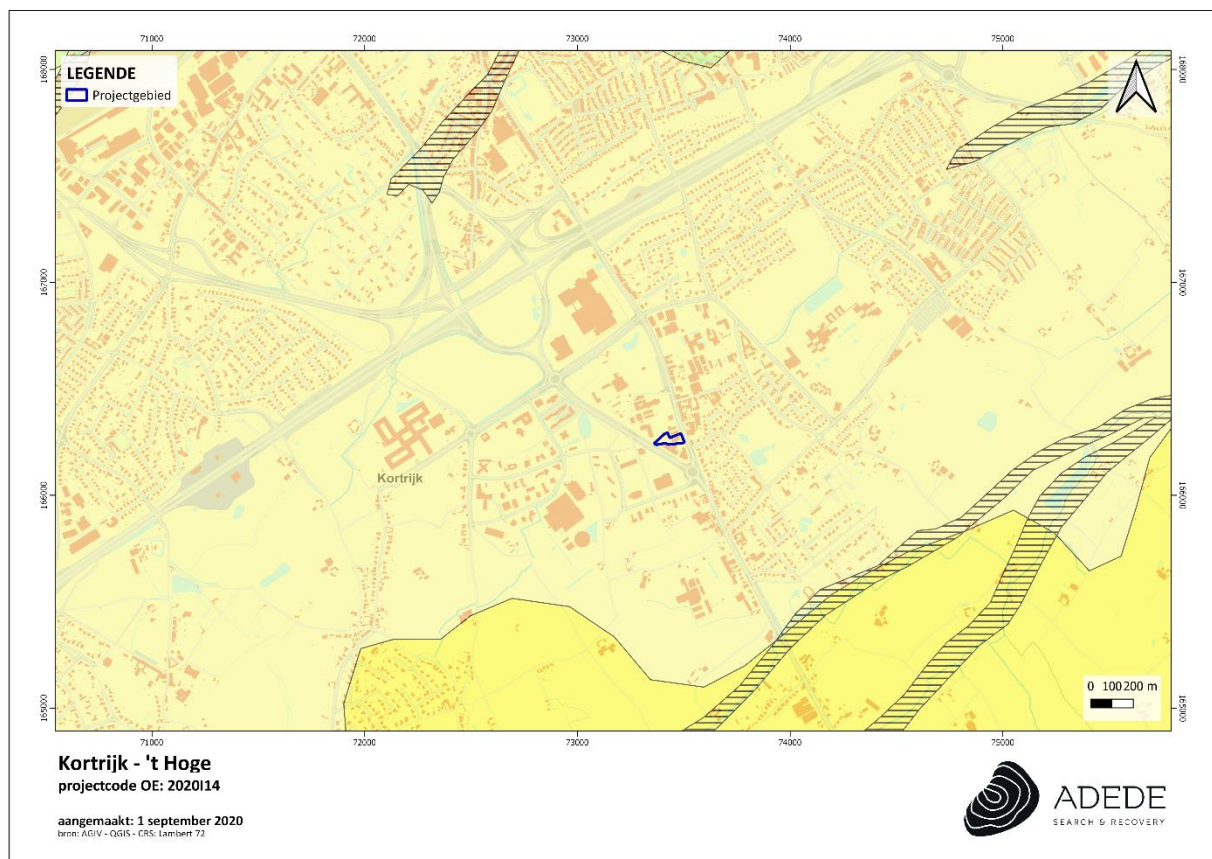

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

De quartaire bodem behoort tot het profieltype 1. Bij dit profieltype zijn geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- **Elpw:** Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem.
- **HQ:** hellingsafzettingen van het Quartair

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

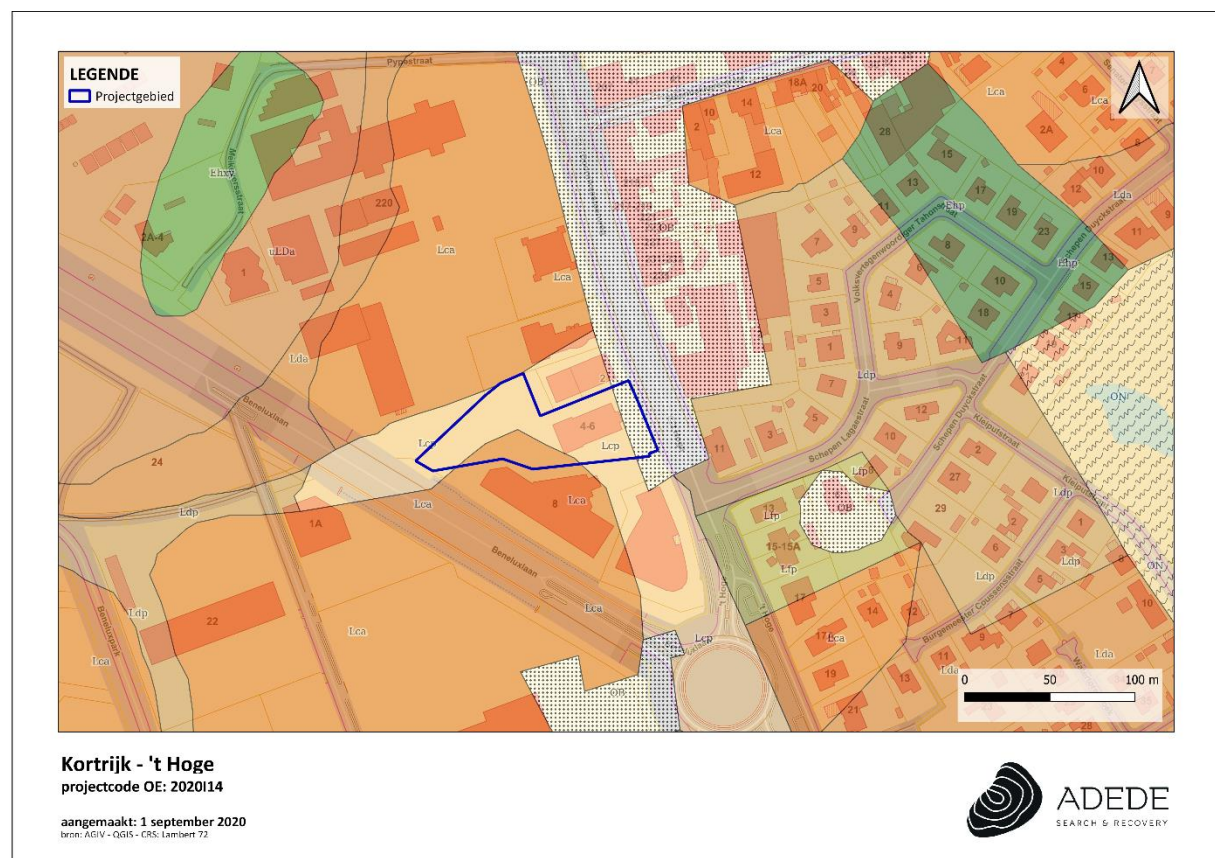
Volgende bodemtypes worden op de bodemtypekaart binnen het projectgebied gekarteerd:

Lca: Matig droge zandleembodem met textuur B horizont. Bij beide series, Lca en Lcc, rust de Ap op een E horizont (ongeveer 40 cm dik) of rechtstreeks op de textuur B bij Lca of de verbrokkelde textuur B bij Lcc. Bij Lca is de textuur B aangereikt met klei en sesquioxiden, het is een bruin zwaar zandleem, bij Lcc is de textuur B sterk gevlekt en verbrokkeld. In vele gevallen komt een substraat voor op wisselende diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120 cm. Normaal hebben deze gronden geen watergebrek noch wateroverlast. De substraatgronden zijn in het voorjaar koud

en laat te bewerken en kunnen in de zomer bij aanhoudende droogte aan watergebrek lijden. Ze zijn geschikt voor veeleisende teelten, en zeer geschikt voor weinig eisende teelten.

Lcp: Matig droge zandleembodem zonder profiel. De bouwvoor (Ap) van deze matig droge colluviale zandleemgronden is meestal (donker) grijsbruin en ongeveer 20-30 cm dik. Hieronder komt een zwak humeuze overgangshorizont voor van sterk wisselende dikte die veelal houtskool en baksteenrestjes bevat. In veel gevallen komt een bedolven textuur B voor. In andere gevallen rust het colluvium op een Tertiair substraat. Bij het complex zijn gronden zonder profielontwikkeling geassocieerd met profielen met een verbrokkelde textuur B horizont of een andere profielontwikkeling. De gleyverschijnselen beginnen op 80-120 cm diepte. De waterhuishouding is gekenmerkt door een te natte bodem in de winter, maar valt gunstig uit in de zomer. De bodems zijn geschikt voor de meeste gewassen.

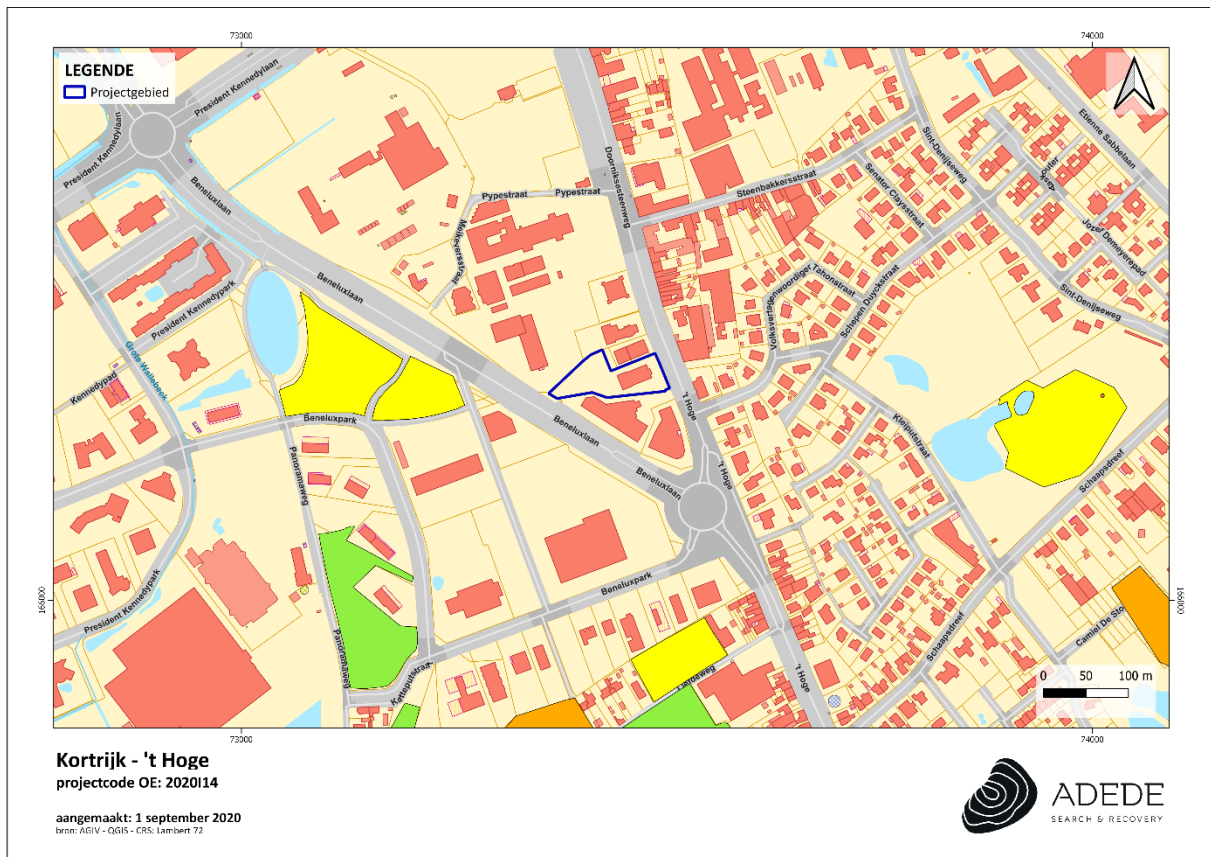
OB: Bebouwde zone waar een belangrijke bodemverstoring te verwachten valt.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

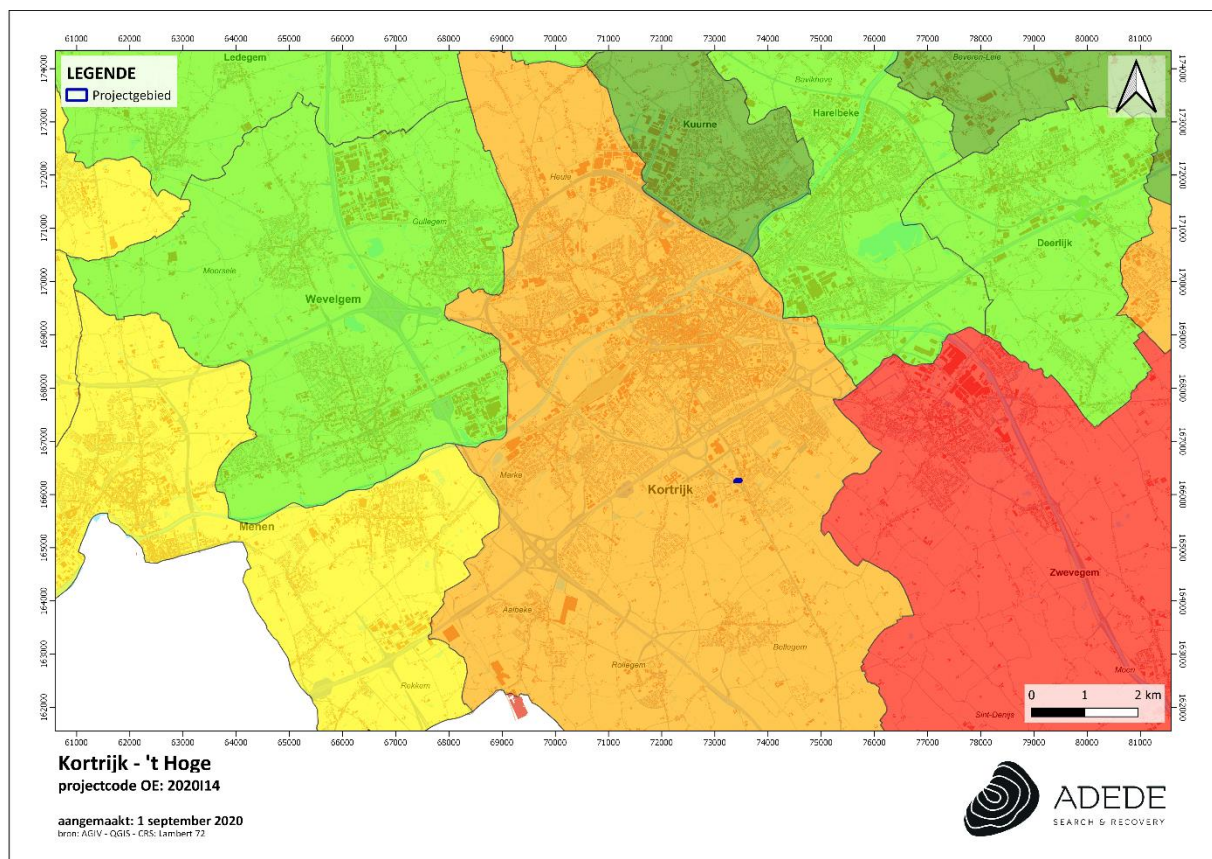
Het projectgebied zelf wordt op de Potentiële Bodemerosiekaart niet gekarteerd. Wel worden enkele percelen in de omgeving van het projectgebied gekarteerd. Deze worden gekenmerkt door een potentiële Bodemerosie gaande van zeer laag (groen) over laag (geel) tot medium (oranje).

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

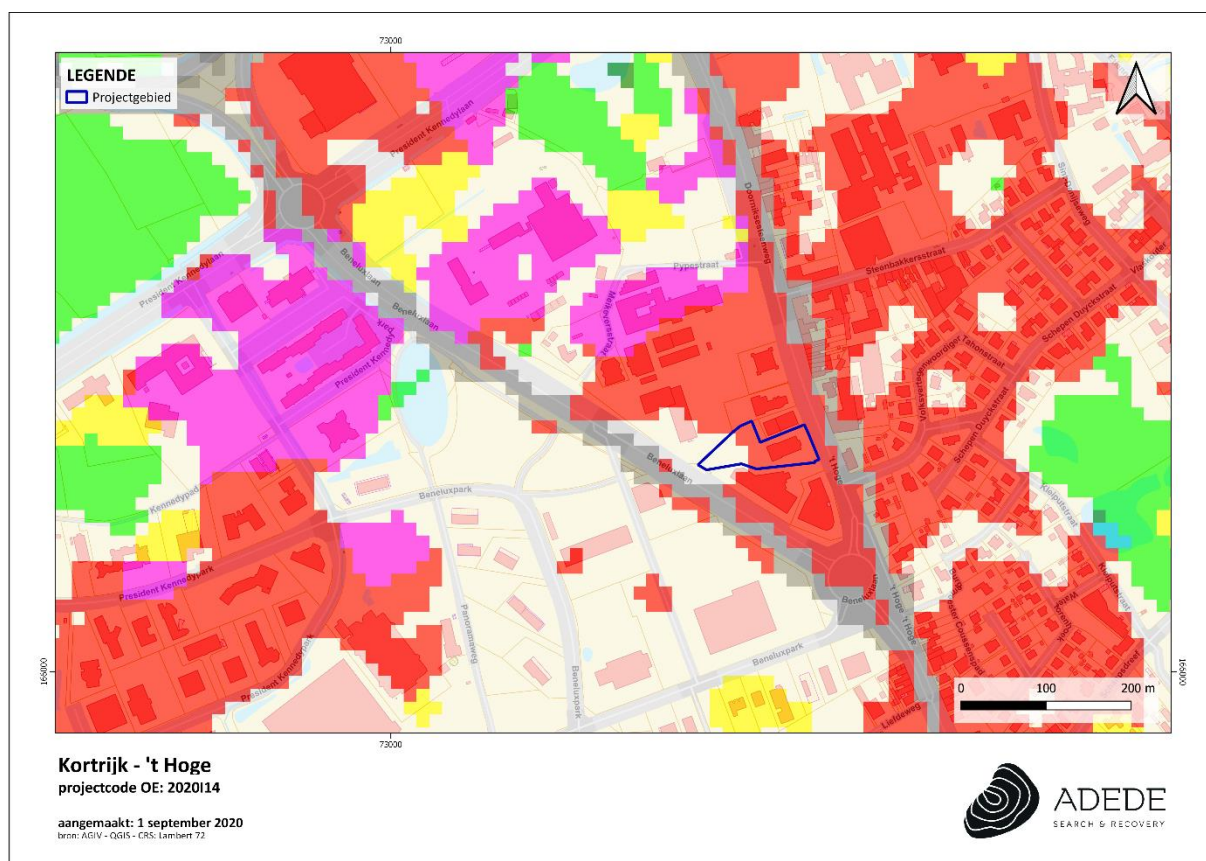
Op de bodemerosiekaart van de Vlaamse Gemeenten staat Kortrijk gekarteerd als een sterk erosiegevoelige gemeente.

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

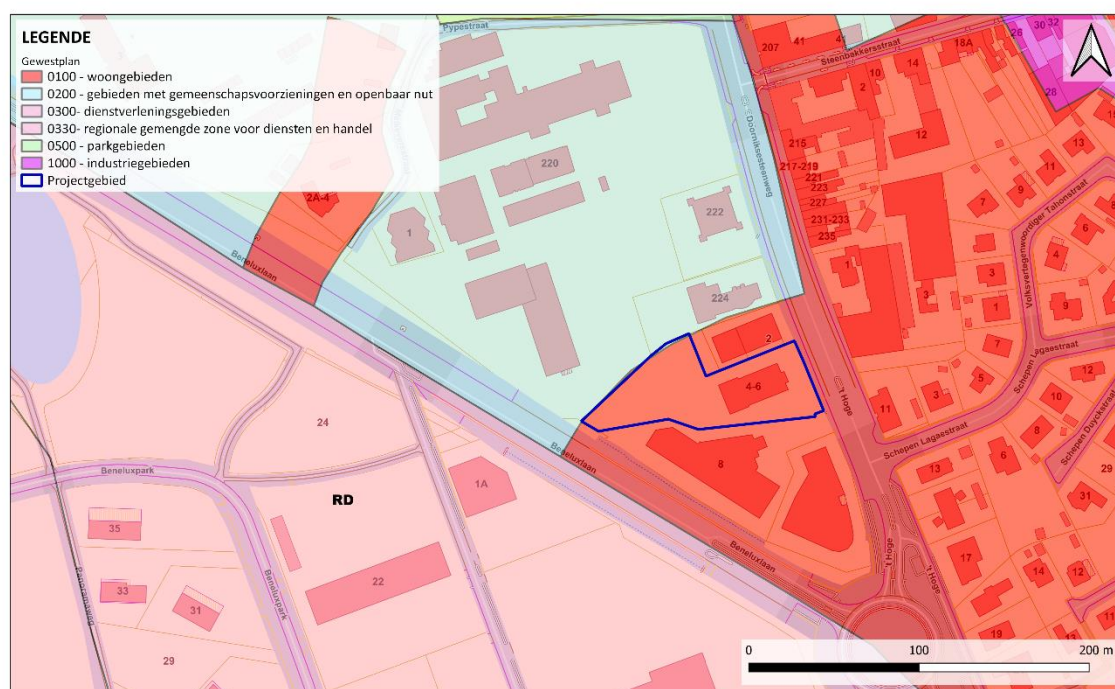
Het bodemgebruiksbestand is een visuele weergave van het bodemgebruik in Vlaanderen. Het oostelijke gedeelte van het projectgebied staat gekarteerd als **andere bebouwing** (rood). Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiele oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem, (tussen 30 en 80% is verhard). Het oostelijke gedeelte van het projectgebied staat gekarteerd als **akkerbouw** (wit). Dit is een bodem die gebruikt wordt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het Gewestplan staat het projectgebied gekarteerd als **woongebied**.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Het projectgebied ligt in de onmiddellijke nabijheid van de stad Kortrijk. In het gebied werden sporen gevonden uit het epipaleolithicum en het mesolithicum, net als losse vondsten uit de Bronstijd, en bewoningsporen uit de La Tèneperiode.⁴ Bewoning in Wevelgem kan worden teruggebracht tot de Romeinse periode, zoals mag blijken uit de vondst van een muntschat in 1850, vergezeld van aardewerk en glaswerk.⁵ De Romeinse aanwezigheid in het gebied is niet vreemd te noemen, gezien de onmiddellijke nabijheid van de stad Kortrijk, die als vicus Cortoriacum teruggaat tot de Romeinse periode en tot ontwikkeling kwam als kruispunt van de heirbaan Oudenburg-Doornik en Boulogne-Tongeren.⁶ Het huidige Wevelgem gaat hoogstwaarschijnlijk terug op een vijfde-eeuwse nederzetting van Frankische inwijkelingen op de linkeroever van de Leie.⁷

In de Merovingisch/Karolingische periode was de stad Kortrijk de hoofdplaats van de pagus Curtrecincis, die zich uitstreckte van de Leie tot de Schelde. Nadat graaf Boudewijn IV het graafschap Vlaanderen in de vroege elfde eeuw onderverdeelde in Kasselrijen, werd Kortrijk afhankelijk van Doornik, om vervolgens – in 1071 – hoofdplaats van een zelfstandige Kasselrij te worden.⁸ In 1190 werd de stad door Filips van de Elzas begiftigd met privileges, waardoor de stad en haar inwoner vrijheden kregen.⁹

De stad ontwikkelde in deze periode belangrijke economische activiteiten door de productie van de zogenaamde 'Kleine Drapperie'. In vergelijking met de 'Grote Drapperie' die in Gent en Brugge werden geproduceerd, was het Kortrijkse textiel van mindere kwaliteit, wat zorgde voor een heel eigen en bredere afzetmarkt.¹⁰ Daarbij was er zonder twijfel ook sprake van protoindustrialisering, waarbij fabricatie werd uitbesteed naar het omliggende platteland.¹¹ Vanaf de vijftiende eeuw kwam tenslotte ook de linnennijverheid in zwang, gebaseerd op de uitgebreide vlaseelt in de omgeving.¹²

Tijdens de late middeleeuwen bleef de stad en haar ommeland niet gespaard van de veelvuldige oorlogen die in het gebied werden uitgevochten. De stad Kortrijk was in 1302 de uitvalsbasis van de Franse troepen tijdens de Guldensporenslag, en in 1331 werd de stad grotendeels in de as gelegd

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14445>

⁵ P. Favorel, 'Romeinse muntschat in West-Vlaanderen', in: *Handelingen van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk*, 31, 1959, pp. 3-64.

⁶ V. Beirnaert & K. Jeneson, *Er was eens een weg – wegen in de oudheid in het noorden van het Romeinse Rijk* (Heerlen, 2011).

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14564>

⁸ I.H. Gosses, *Handboek tot de staatkundige geschiedenis der Nederlanden – Middeleeuwen* ('s Gravenhage, 1959); Léon Vanderkinderen, *La Formation territoriale des principautés Belges au Moyen âge* (Brussel, 1902).

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14564>

¹⁰ P. Stabel, "Dmeeste, oirboirlxste ende proffitelixste let ende neringhe". Een Kwantitatieve benadering van de Lakenproductie in het Laatmiddeleeuwse en Vroegmoderne Vlaanderen, in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, n° 51, 1997, pp. 113-154.

¹¹ C. Lis & H. Soly, 'Export industries, craft guilds and capitalist trajectories', in: M. Prak, C. Lis, J. Lucassen en H. Soly, *Craft guilds in the early modern Low Countries* (Ashgate, 2005).

¹² E. Sabbe, *De Belgische Vlasnijverheid* (Kortrijk, 1975), 2 delen.

door een grote stadsbrand. Hoewel een korte periode van relatieve vrede onder Philips de Stoute, ongetwijfeld voor een economische relance zorgde, was deze voorspoed van korte duur en aan het einde van de vijftiende eeuw werd de stad opnieuw bij het oorlogsgeweld betrokken. Ook de overgang naar de nieuwe tijd bracht geen soelaas. De beeldenstorm en de daaropvolgende reactie van keizer Karel werden ongemeend hard gevoeld in de stad en ook de Reformatie, met de strijd tussen Calvinisten en Malcontenten, sloeg hard toe in de stad, met als dieptepunt de inname van Kortrijk in 1580.¹³

Wanneer in de zeventiende eeuw de Franse Zonnekoning zijn expansiedrang richt op de Zuidelijke Nederlanden komt Kortrijk als grensstad opnieuw in het oog van de storm te liggen en wordt de stad meermaals ingenomen door Franse troepen. Dit alles resulteert in een verdere fortificatie van de stad en de bouw van een citadel. In dit opzicht maakt de stad ook deel uit van de fortengordel die door het Barrièretractaat uit 1697 wordt opgetrokken door de Verenigde Nederlanden ter verdediging van de Zuidelijke Nederlanden tegen het Franse expansionisme.¹⁴

In de negentiende eeuw sloeg de industrialisatie ten volle aan in de stad Kortrijk. Grote textielfabrieken werden in en rond de stad opgetrokken en de grote vraag naar arbeid zorgde voor een belangrijke plattelandsvlucht die werd opgevangen door de nieuw opgetrokken arbeidersbeluiken. Het nieuw aangelegde kanaal Bossuit-Kortrijk verbond de stad rechtstreeks met de schelde. De vlaseelt in het omliggende platteland kende opnieuw hoogdagen, al mag ook de belangrijke (proto)industriële activiteiten, waarbij tot diep in de twintigste eeuw thuisweverijen bleven bestaan. Na de tweede wereldoorlog maken nieuwe industrieën (metaal en tapijtweverij) hun intrede in het gebied, al blijft de textielnijverheid dominant.¹⁵

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Kaart van Fricx

Eugène Henry Fricx (1644-1730) gaf zijn naam aan de kaarten die genoegzaam bekend zijn als de Fricx-kaarten. Deze vooraanstaande Brusselse drukker uit de zeventiende en de achttiende eeuw, werd in 1689 door de Conseil-privé van de Spaanse Koning benoemd tot Koninklijk Drukker.¹⁶ Met zijn atlas 'Cartes des Pays-Bas et des frontières de France' wenste Fricx voornamelijk zijn kunde als drukker in het licht te stellen, met het oog op het behouden van zijn titel als Koninklijk Drukker. Hij zou deze titel uiteindelijk voor het leven verkrijgen. De atlas is in feite een bundeling van heterogene, losse kaarten, die nauw verband houden met de Spaanse Successieoorlog (1702-1713). De kaart is

¹³ N. Maddens (ed.), *De Geschiedenis van Kortrijk* (Tielt, 1990).

¹⁴ F. Cuyt, *De Staatse Barrière in de tweede helft van de achttiende eeuw*. (Onuitgegeven Masterporef, Universiteit Gent, 2017).

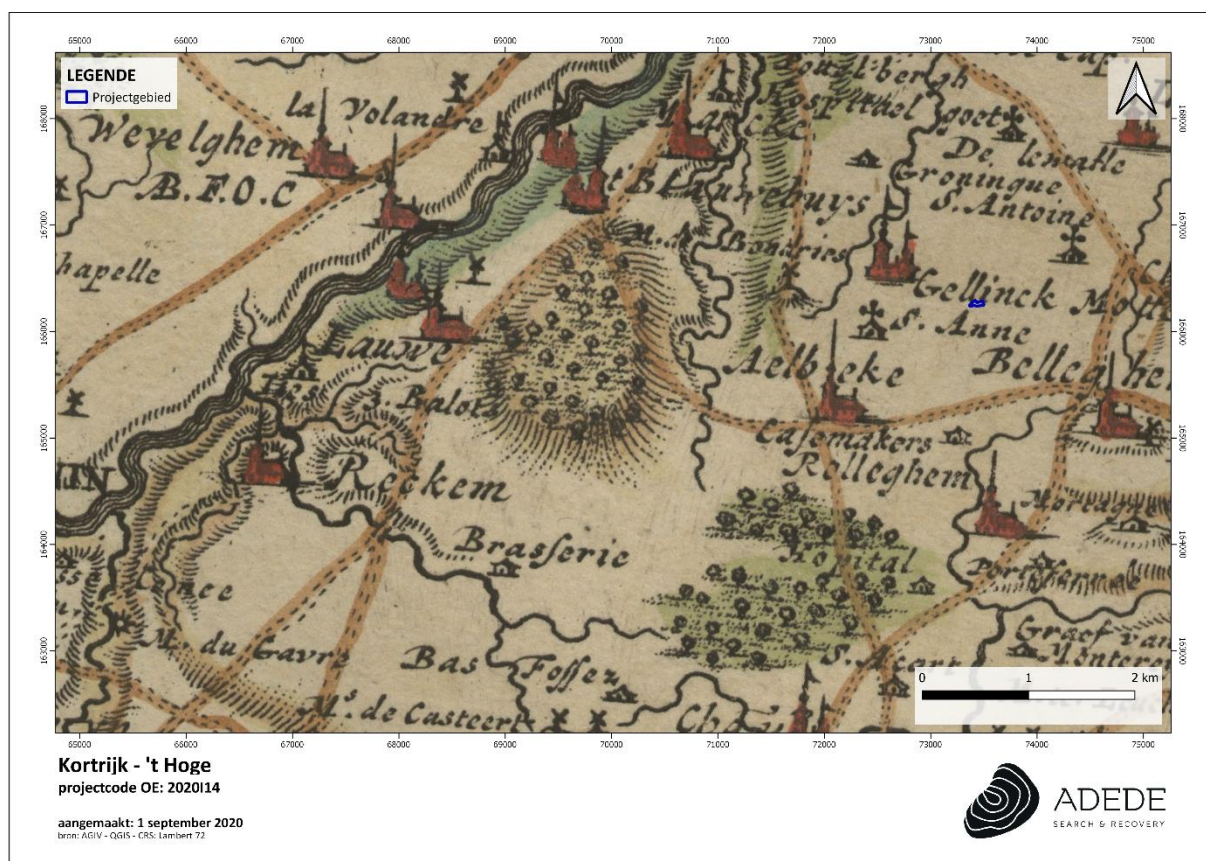
¹⁵ N. Maddens, op. Cit.

¹⁶ C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: *Lexicon der Geschichte der Kartografie* (1986, boek 1) pp. 242-243.

immers grotendeels gebaseerd op kaarten van Franse ingenieurs onder leiding van Jacques Pennier en François Naudin. Dit verklaart ook waarom de kaart beter uitgewerkt is voor de Westelijke delen van het land, die door de Franse cartografen beter in kaart gebracht werden. Vanuit een geografisch perspectief is de atlas op te delen in een topografische kaart, bestaande uit 24 kaartbladen (schaal 1/110000 en 1/115000), en een verzameling stadsplannen en overzichtskaarten van belegeringen en veldslagen. De topografische kaart van Fricx is de eerste overzichtskaart van de Zuidelijke Nederlanden van een dergelijk hoge kwaliteit en kwam tot stand tussen 1704 en 1712, al is het niet onwaarschijnlijk dat het laatste kaartblad pas in 1727 werd uitgegeven.¹⁷

Gezien de weinig gedetailleerde aard van de Fricx-kaart voor het platteland, waarbij ter oriëntering vooral kastelen, kerken, abdijen en kenmerkende bouwwerken als windmolens worden weergegeven in het landschap. Burgerlijke architectuur kreeg op de Fricx-kaart zeer weinig aandacht. Daarenboven is het georefereren op de Fricx-kaart geen evidentie, daar zij niet schaalvast is. Dit maakt het bijzonder moeilijk om het projectgebied precies te karteren. Daarenboven zit er bij de georeferentie een zodanig grote afwijking dat het projectgebied te ver zuidelijk geprojecteerd wordt op de Fricx-kaart. Deze kaart kan dus weinig bijkomende informatie leveren over het projectgebied.

¹⁷ C. Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle (Brussel, 1984).*

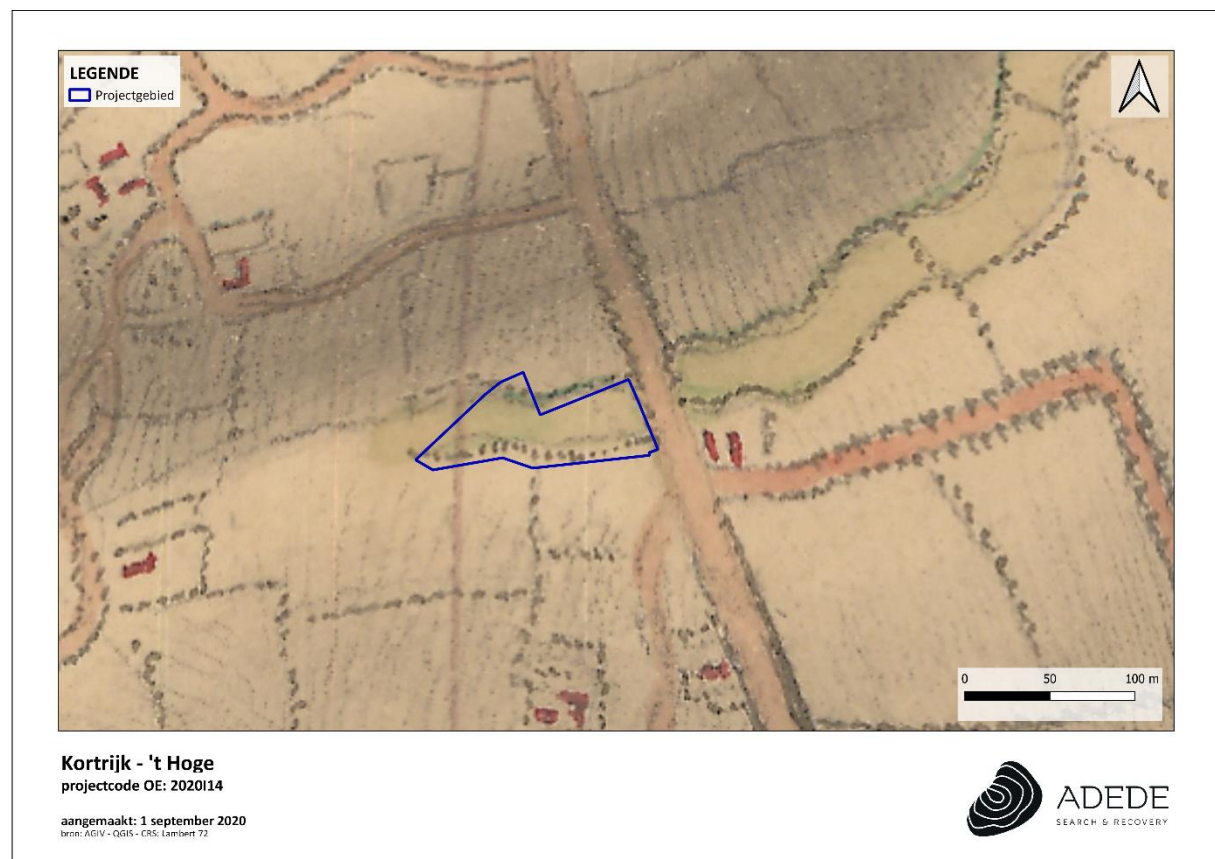
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx

3.3.2.2 Kaart van Villaret (1745-1748)

De Villaret-kaart werd opgemaakt tussen 1745 en 1748, in opdracht van de Franse vorst Lodewijk XV. De kaart werd vernoemd naar de Franse ingenieur-cartograaf Jean Villaret, een van de makers van deze kaart. De aanleiding tot het maken van de kaart was de Franse verovering van de Zuidelijke Nederlanden, na de slag bij Fontenoy (1745). De Franse vorst gaf na deze overwinning meteen de opdracht om de veroverde gebieden nauwkeurig in kaart te laten brengen. Daarbij werd, door de Franse cartograaf César-François Cassini de Thury eerst een triangulatiernetwerk uitgetekend, om de kaart te kunnen laten aansluiten op de bestaande triangulatiernetwerken van Frankrijk en de Republiek der Nederlanden. Dit triangulatiernetwerk werd vervolgens door verscheidene ingenieurs-cartografen – waarbij François Masse en Jean Villaret als de meest vooraanstaanden gelden – gedetailleerd ingevuld. Het resultaat is een uiterst precieze kaart van de Zuidelijke Nederlanden in het midden van de achttiende eeuw, bestaande uit meer dan 80 kaartbladen.¹⁸

Op de Villaretkaart vinden we het projectgebied terug in een agrarisch gebied dat relatief weinig bebouwing kent. Het projectgebied is gelegen langs de historische voorloper van de huidige weg 't Hoge. Ten noorden van het projectgebied vinden we ook een beek terug, die later overwelfd lijkt te zijn, maar momenteel ten noordoosten van het projectgebied nog in het landschap waarneembaar is.

¹⁸ Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie*.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

3.3.2.1 Kaart van Ferraris (1771-1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia werden de Oostenrijkse Nederlanden gedurende de periode 1771-1778 uitgebreid in kaart gebracht. De eerste plannen voor dit project dateren al van 1751, maar het zou nog tot 1770 duren vooraleer de Keizerin haar fiat gaf aan het project. Het was Joseph-Jean-François, graaf de Ferraris (1726-1814) die de leiding van het project in handen kreeg. De Ferraris was een gerenommeerd generaal uit het Oostenrijkse leger, die in Wenen Cartografie studeerde en reeds op jonge leeftijd actief werd in het leger.¹⁹ De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende teksten. De kaart werd in drievoud gemaakt en het exemplaar dat bedoeld was voor de landvoogd Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Nederlandse Rijksarchief te Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.²⁰ De Ferrariskaart had tot

¹⁹ A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in s.n., *Album Antoine De Smet* (Brussel, 1974) pp. 347-362.

²⁰ W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., *De Grote Atlas van Ferraris* (Tielt, 2009) pp. 5-19.

doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren. Daarbij was het van belang dat het gebruik van de kaart zo voor de hand liggend mogelijk was. Daarbij werd overigens geen legende opgesteld, daar alle kaartelementen geacht werden duidelijk te zijn. Pas later werden legenda aan de kaarten toegevoegd.²¹ Op de Ferrariskaart lijkt de bebouwing in het gebied een weinig toegenomen te zijn. Ten noorden van het projectgebied vinden we ook een windmolen terug. Verder lijkt het gebied grotendeels ongewijzigd te zijn. De kaart vertoont wel een belangrijke vervorming, die het resultaat is van de afwijking bij de georeferentie.

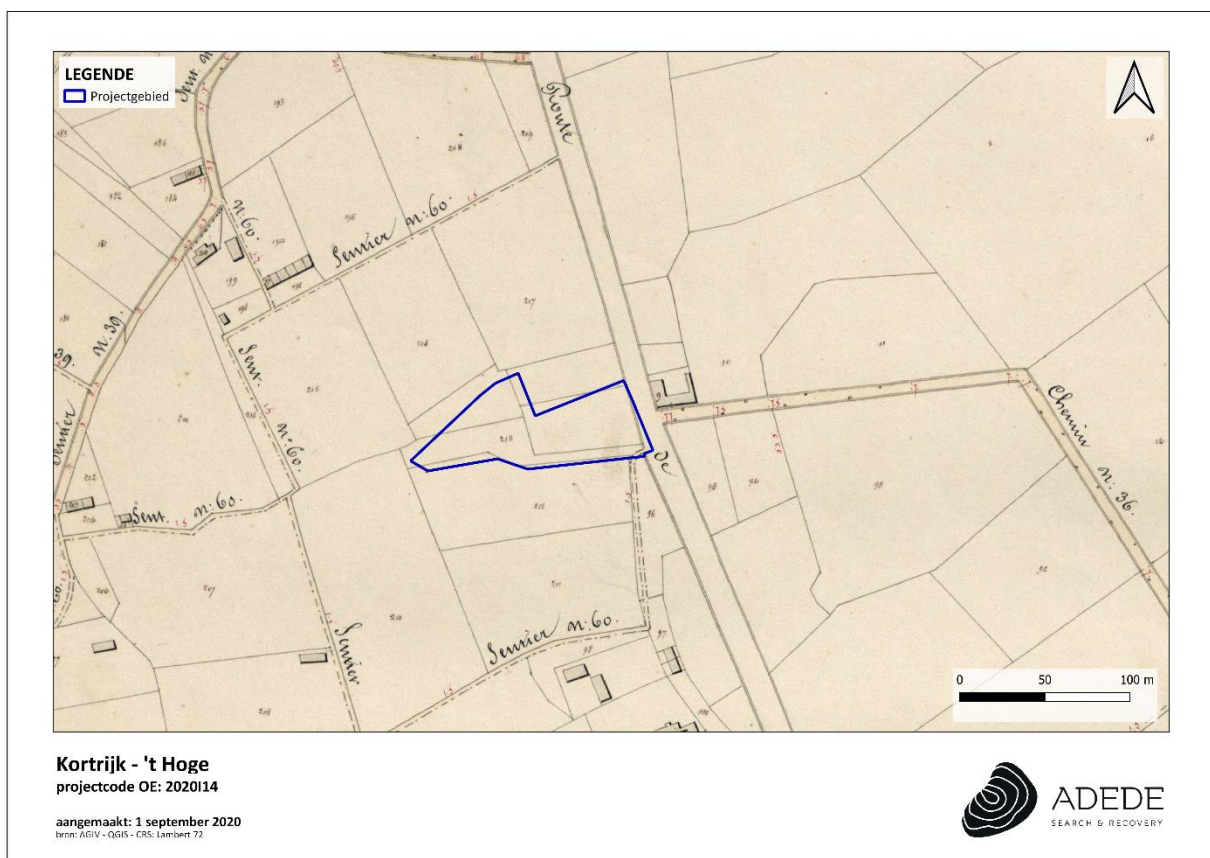
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.2 Atlas der Buurtwegen (1840)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus

²¹ Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: Cartographic Journal 49 (2012, 1), pp. 30-42.

een inventarisatie gemaakt van alle 'openbare' wegen en 'private' wegen met openbare erfdienstbaarheid'. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden. De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen en tabellen van grondinneming. De Atlas der buurtwegen toont een status quo in vergelijking met de voorgaande kaart. De omgeving blijft hoofdzakelijk agrarisch van karakter en de bebouwing in het gebied blijft eerder schaars.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.3 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philip Vandermaelen (1795-1869) was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Kort na de Belgische onafhankelijkheid richtte hij het 'Etablissement Géographique' op, een instituut dat tot 1880 zou bestaan en naast een uitgeverij van kaarten en geografische werken, ook een museum en opleidingscentrum voor cartografen was.²² Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande triangulaties. Daar hij kon beschikken over een schare goed opgeleide topografen, die hij overal ten lande uitstuurde om opmetingen gaan doen, beschikte hij al snel over alle informatie om een nieuwe topografische kaart van het jonge België te maken. Een eerste kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – werd voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.²³ Op de Vandermaelenkaart lijkt een kleine afwijking te bestaan, waarbij het projectgebied een weinig te veel naar het oosten toe gekarteerd wordt. Verder toont ook deze kaart geen merkkelijk ander beeld dan de voorgaande kaart. De omgeving van het projectgebied blijft een overwegend agrarisch gebied dat grotendeels vrij blijft van bebouwing.

²² L. Wellens-De Donder, Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (Brussel, 1969).

²³ C. Lemoine-Isabeau, La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire(Dépot de la Guerre), 1830-1914 (Brussel, 1988).

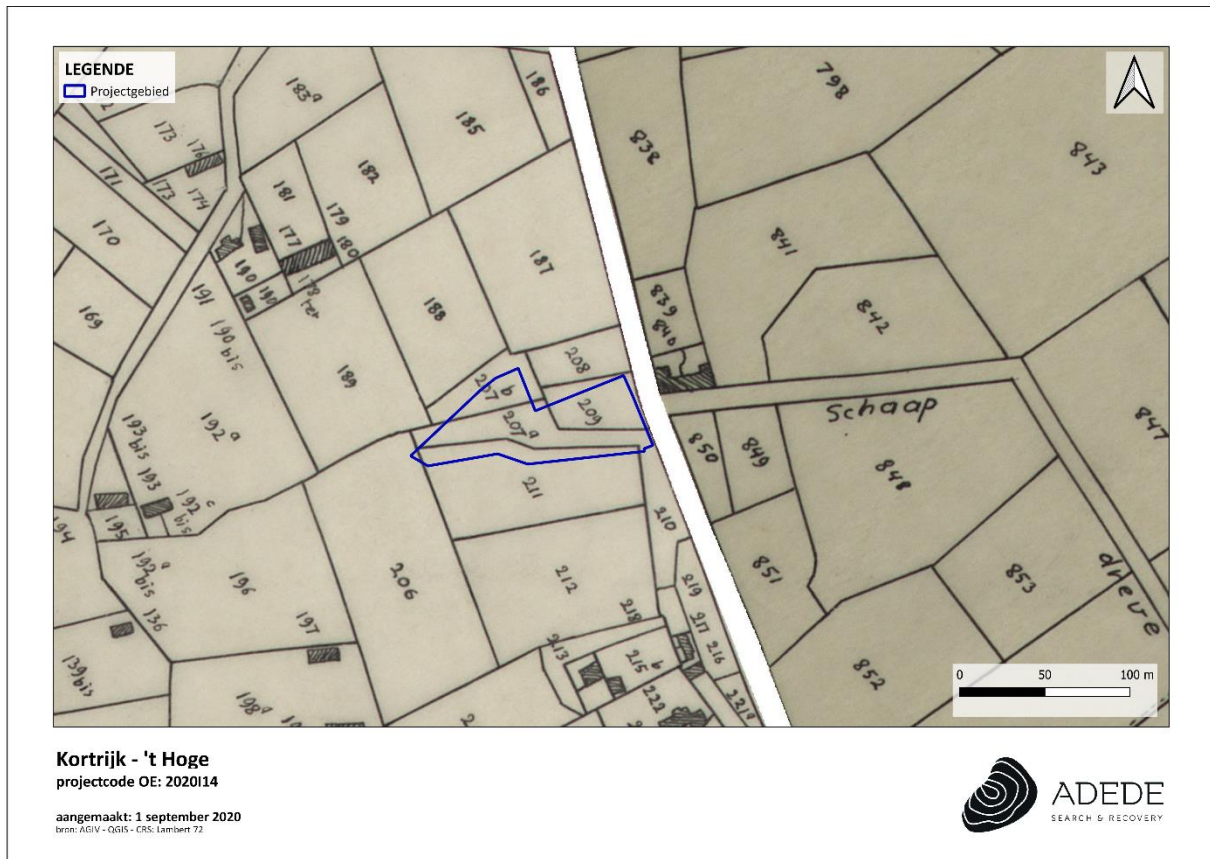
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.4 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). In 1827 werd Popp benoemd tot controleur van het kadaster in Brugge. Na de Belgische onafhankelijkheid kreeg Popp, in navolging van Philip Vandermaelen, de goedkeuring van de overheid om de Belgische kadasterplannen in de handel te brengen. De kadasterkaarten van Popp zijn dus in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten zodoende veel gegevens over perceelsindeling. Bijkomende informatie bij de kaarten werd uitgegeven in bijgaande leggers. Popp overleed voor hij zijn volledige kadastrale atlas kon afwerken. Zijn weduwe vervulde nog de plannen voor de provincie luik, maar voor sommige gebieden beschikken we niet over een kadastrale kaart van Popp.²⁴ Ook de kaart van Popp toont een beeld dat zeer gelijkaardig is aan de voorgaande kaarten.

²⁴ S. Vrielinck, Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880) (Amsterdam, 2018).

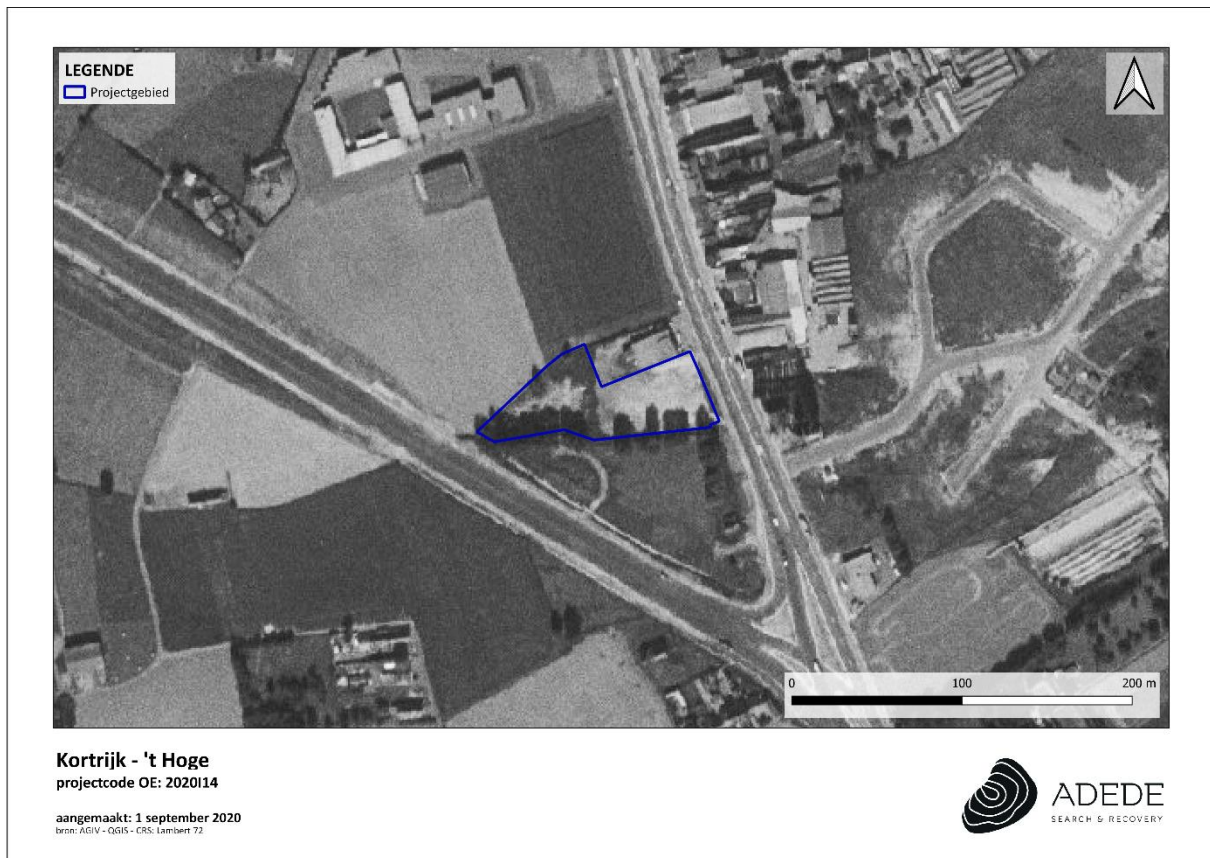
De omgeving van het projectgebied blijft een overwegend agrarisch gebied dat grotendeels vrij blijft van bebouwing. Opvallend hierbij is dat de huidige percellering toen reeds zichtbaar was.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.1 Luchtfoto 1971

De luchtfoto van 1971 is van een zeer slechte kwaliteit, wat het maken van adequate uitspraken bemoeilijkt. We kunnen wel vaststellen dat het terrein op dit moment volledig braakliggend was. Langsheen 't Hoge rukt bebouwing op vanuit de stadskern.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

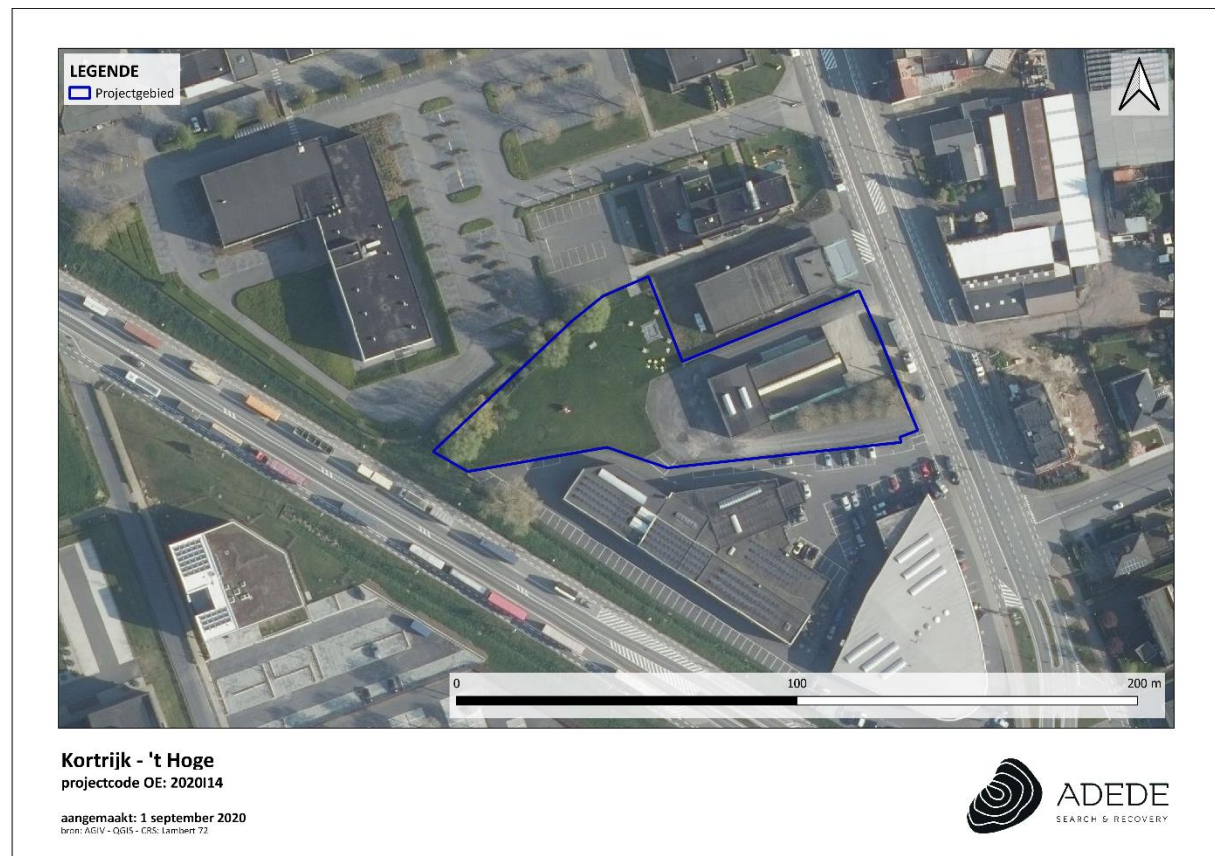
Op deze luchtfoto stellen we bebouwing en verharding op het projectgebied vast. Het betreft een bedrijfsgebouw en mogelijk wat bijhorende parkeergelegenheid.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3 Luchtfoto van 2018

Op deze luchtfoto zien we een status quo in vergelijking met de voorgaande foto. De oostelijke zijde van het projectgebied blijft bebouwd en verhard. Het westelijke deel blijft braakliggend.

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- In 2016 voerde BAAC Vlaanderen een bureauonderzoek naar een terrein gelegen aan de Kennedylaan. Zij concludeerden dat de ideale landschappelijk ligging van het projectgebied verder onderzoek behoeft, zeker gezien ook de nabijheid van verschillende sites met bewoningssporen en het vermoeden van een nog intacte bodem.²⁵ BAAC Vlaanderen voerde op deze site vervolgens een Landschappelijk Bodemonderzoek uit en concludeerde dat verder onderzoek niet noodzakelijk was.²⁶
- In 2020 voerde BAAC Vlaanderen een bureauonderzoek voor een projectgebied gelegen aan de Elleboogsstraat te Kortrijk. Dit onderzoek kwam tot de vaststelling dat verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is, gezien de ideale landschappelijke ligging, de goede

²⁵ Sarah Herthoghs, *Archeologienota Kortrijk, President Kennedylaan (Gent, 2017)*.

²⁶ Sarah Hertoghs, *Archeologienota Kortrijk, President Kennedylaan (Gent, 2017)*.

bewaringstoestand van de bodem en de veelheid aan sites in de omgeving met bewoningssporen.²⁷

- In 2019 voerde Ruben Willaert een bureauonderzoek met Landschappelijk Bodemonderzoek voor het nieuw te bouwen sportcentrum Lange Munte te Kortrijk. Zij concludeerden dat de ideale landschappelijk ligging van het projectgebied verder onderzoek behoeft, zeker gezien ook de nabijheid van verschillende sites met bewoningssporen en het vermoeden van een nog intacte bodem. De Landschappelijke Boringen toonden echter aan dat er te veel bodemverstoring in het gebied was en dat verder archeologisch onderzoek niet zinvol was.²⁸

3.4.2 CAI Indicatoren

Aan de hand van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is het mogelijk om in de omgeving van het projectgebied voorgaande archeologische vondsten in kaart te brengen. Op basis hiervan kan een inschatting gemaakt worden over wat de te verwachten resultaten van een eventueel archeologisch onderzoek zouden kunnen zijn.

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
74925	650m (NW)	Middeleeuws	Site met walgracht
76947	950m (NW)	Middeleeuws	Aanvullende verkenning op grote site, reeds bestudeerd in 2005-2008. Plattegrond van 6,5 op 11,5 m. De constructie is gekenmerkt door diepe, brede paalkuilen: mogelijk gaat het om een grote schuur. Deze structuur wordt oversneden door een karrenspoor, waarin een toename van houtskoolresten en hutteleemfragmentjes. Mogelijk is er in de dichte omgeving een nederzetting gesitueerd, vermoedelijk naar het zuiden toe, misschien aan de overkant van de beek. 10de eeuw-11de eeuw.
158508	850m (NW)	Middeleeuws	329 scherven van aarden en glazen vaatwerk: roodbeschilderde waar , proto-steengoed, reducerend gebakken scherven, steengoed uit Siegburg, Westerwald steengoed, hielpijpen

²⁷ Sarah De Cleer, *Archeologienota Kortrijk Elleboogstraat-Manpadstraat* (Gent, 2020).

²⁸ Floortje Heirman en Elke Ghyselbrecht, *Sportcentrum Lange Munte* (Sint-Michiels-Brugge, 2019).

74929	800m (NW)	Middeleeuws	Site met walgracht
211397	600 (NW)	Romeins	vrij groot aantal sporen, kuilen, greppels, paalkuilen, o.a. deel van een plattegrond. 2e- 3e eeuw N. Chr. Brandrestengraf.
		Middeleeuws	Losse vondsten van aardewerk
		Vroegmodern	perceelsgreppels
156368	450m (NW)	Vroegmodern	Verschillende zeventiende-eeuwse afvalkuilen met schervenmateriaal.
219319	400m (N)	Vroegmodern	Losse vondst: munt van Lodewijk XVI
76404	400m (NO)	Ijzertijd	Afvalkuil en mogelijk een structuur met uitgediept vloerniveau (kon slechts in de wand van de werkputten bemonsterd worden) vroeg La Tène 4de eeuw v.Chr.-5de eeuw v.Chr.
75105	400m (NO*O)	Ijzertijd	Grote hoeveelheid afvalkuilen en beerputten.
		Romeins	In 1951 werden 3 brandgraven gevonden. Een eerste graf was volledig vernield; een tweede bevatte, in een mengeling van houtskool en verbrande beenderresten, enkele scherven van 2 ruwaarden vazen. Op 20m afstand ten westen een derde graf waarin een urne en een scherv van een ruwwandige zwarte pot. 1971: Bij vernieuwing van het wegdek van de Sint-Denijsweg werden nogmaals 6 brandgraven vernield. In de onderste lagen van de grafkuilen vond men tegulafragmenten, enkele potschereven en houtskool.
74905	450m (O)	Late middeleeuwen	Site met walgracht.
221120	500m (O)	Vroegmoderne periode.	Franse linie. Al in Oktober 1693 werden plannen gesmeed om een nieuwe linie te bouwen. Met het oog op een beslissende campagne gaf Lodewijk XIV de opdracht om de Spierelinie op te geven en een nieuwe Clarelinie aan te leggen. Deze zou zich van

			Doornik uitstrekken tot de Schelde en van daar verder lopen over Kortrijk, Menen, Komen, Ieper, Diksmuide, Nieuwpoort, Veurne en Duinkerke. De werken werden gestart in 1695 en na enkele weken reeds voltooid. De gracht was 6 meter breed en 3 meter diep. De borstwering of parapet was 3 meter hoog en voorzien van een pallsade. Op regelmatige afstanden werden er op de linie redoutes en redansen aangelegd. De linie werd in 1697 na de vrede van Rijswijk door het Franse leger geslecht.
156967	400m (O)	Romeins	Romeins schervenmateriaal.
		Middeleeuws	Rood gedraaid aardewerk. Kuilen (vijfde-negende eeuw).
76532	650m (ZO)	Neolithicum	Stukken gepolijste bijl, schrabbers, klingen en microlieten. Het voorkomen van een patina op sommige microlieten kan wijzen op het feit dat deze van een mogelijk oudere bezetting van het site afkomstig zijn: mesolithicum
221709	650m (ZO)	Neolithicum	schrabber, kernen, micro-klingen, eindschrabbers, boordschrabbers, stekers, aangepunte stukken, geretoucheerde voorwerpen, afslagbijltjes, slaginstrumenten, fragmenten van gepolijste bijlen.
		Romeins	fragment van een glazen armband, uitgevoerd in blauw glas met een zig-zagmotief van witte pasta.
		Middeleeuws	enkele kuilen en het verloop van een verdwenen holleweg in samenhang met karrensporen en een greppel.

Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de afbraak van een bedrijfsgebouw en de oprichting van twee nieuwe bedrijfsgebouwen aan 't Hoge te Kortrijk, werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het bureauonderzoek heeft geen definitieve conclusies kunnen formuleren over de aanwezigheid van een archeologische site binnen de contouren van het projectgebied. Toch blijkt uit deze bureaustudie wel dat er een hoge trefkans is in het gebied op archeologische site. Het projectgebied ligt immers ten midden van verschillende archeologische sites die wijzen op bewoning tijdens de neolithische periodes, ijzertijden en de Romeinse periode. Voor de middeleeuwse periode kan er geen uitsluitel gegeven worden. De kaart van Villaret schetst het onderzoeksgebied in de nabijheid of binnen een beek, op latere kaarten lijkt deze gesupprimeerd te zijn. Het Digitale Hoogtemodel lijkt de ligging binnen een beekvallei te ondersteunen, de bodemtypekaart geeft binnen het onderzoeksgebied geen direct indicaties hiernaar. Kennis van de bodemopbouw en -gaafheid vormt met andere woorden een doorslaggevend factor in het bepalen van de noodzaak tot verder onderzoek toegespitst op de oudste periodes. De ligging in de nabijheid van water heeft ongetwijfeld een grote aantrekkingskracht gehad op de mens in het verleden.

Op basis van latere kaarten, vanaf de vroege achttiende eeuw, blijkt wel dat het projectgebied tot de late twintigste eeuw in gebruik geweest is als akkerland. Dit betekent mogelijks dat het projectgebied, dat in het westen overigens nog steeds onbebouwd is, een goed bewaarde bodemopbouw heeft die mogelijks interessante bewaringsomstandigheden biedt voor archeologische sites.

De geplande werken omvatten de afbraak van het bestaande gebouw en het opbreken van de verharding. Vervolgens worden er op het terrein twee nieuwe bedrijfsgebouwen opgetrokken. Beide gebouwen zullen een totale oppervlakte van zo'n 600m² hebben. Voor deze gebouwen worden

diepteingrepen voorzien van ca. 1.3m tot 1,5m onder het maaiveld. Lokaal zal in beide gebouwen nog dieper gegaan worden voor de aanleg van een liftput. Gezien de instabiliteit op het terrein wordt er niet naar alle waarschijnlijkheid niet gewerkt met een klassieke fundering, maar met paalfunderingen tot 15m diep en algemene vloerplaat.

Op het projectgebied wordt ook een fietsenstalling aangelegd, met een totale oppervlakte van zo'n 50m². Een nieuwe verharding van in totaal zo'n 1.400m² zal worden aangelegd. Daarnaast worden 84 parkeerplaatsen voorzien, waarvan 18 overdekte parkeerplaatsen in het meest westelijke gebouw.

Gezien de hoge archeologische verwachting voor het gebied, de geplande ingrepen en de onduidelijkheid die vooralsnog bestaat over de diepte van het voorkomen van het archeologische niveau en diens bewaringstoestand acht ADEDE bvba verder onderzoek nodig. Gezien het kennisvermeerderingspotentieel sterk afhankelijk is van de gaafheid en bewaringstoestand van de bodem, en het bureauonderzoek hierop geen sluitende antwoorden heeft kunnen bieden, dient in de eerste plaats verder onderzoek plaats te vinden door middel van een landschappelijk bodemonderzoek. De bepalingen worden vastgelegd in het Programma Van Maatregelen.

5 Bibliografie

- V. Beirnaert & K. Jeneson, Er was eens een weg – wegen in de oudheid in het noorden van het Romeinse Rijk (Heerlen, 2011).
- W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., De Grote Atlas van Ferraris (Tielt, 2009) pp. 5-19.
- F. Cuyt, De Staatse Barrière in de tweede helft van de achttiende eeuw. (Onuitgegeven Masterporef, Universiteit Gent, 2017).
- Sarah De Cleer, Archeologienota Kortrijk Elleboogstraat-Manpadstraat (Gent, 2020).
- Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: Cartographic Journal 49 (2012, 1), pp. 30-42.
- A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in s.n., Album Antoine De Smet (Brussel, 1974) pp. 347-362.
- P. Favorel, 'Romeinse muntschatten in West-Vlaanderen', in: Handelingen van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, 31, 1959, pp. 3-64.
- I.H. Gosses, Handboek tot de staatkundige geschiedenis der Nederlanden – Middeleeuwen ('s Gravenhage, 1959); Léon Vanderkinderen, La Formation territoriale des principautés Belges au Moyen âge (Brussel, 1902).
- Floortje Heirman en Elke Ghyselbrecht, Sportcentrum Lange Munte (Sint-Michiels-Brugge, 2019).
- Sarah Hertoghs, Archeologienota Kortrijk, President Kennedylaan (Gent, 2017).
- C. Lemoine-Isabeau, *La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire(Dépot de la Guerre)*, C. Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle (Brussel, 1984). 1830-1914* (Brussel, 1988).
- C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: *Lexicon der Geschiede der Kartografie (1986, boek 1) pp. 242-243.*
- C. Lis & H. Soly, 'Export industries, craft guilds and capitalist trajectories', in: M. Prak, C. Lis, J. Lucassen en H. Soly, *Craft guilds in the early modern Low Countries (Ashgate, 2005).*
- N. Maddens (ed.), De Geschiedenis van Kortrijk (Tielt, 1990).
- E. Sabbe, De Belgische Vlasnijverheid (Kortrijk, 1975), 2 delen.
- P. Stabel, "Dmeeste, oirboirlixste ende proffitelixste let ende neringhe". Een Kwantitatieve benadering van de Lakenproductie in het Laatmiddeleeuwse en Vroegmoderne Vlaanderen, in: Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, n° 51, 1997, pp. 113-154.
- S. Vrielinck, Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880) (Amsterdam, 2018).
- L. Wellens-De Donder, *Philippe Vandermaelen, 1795-1869* (Brussel, 1969).

<https://www.inventaris.onroerendergoed.be>

<https://www.oar.onroerendergoed.be>

<https://www.Cartesius.be>

<https://maps.nls.uk>

<https://www.geopunt.be>

<https://dov.vlaanderen.be>

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 17 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 18 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 19 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 20 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 21 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 22 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 23 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 24 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 25 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 26 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van XXX.....	- 30 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	- 32 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 33 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 34 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 36 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 37 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 38 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 39 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 40 -
Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 44 -